

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Theatrum Conversionis Gentium Totius Orbis; Sive,
Chronologia De Vocatione Omnium populorum, &
propagatae per vniuersum orbe[m] fidei, Christianæque
religionis descriptio**

Mermannus, Arnold

Antverpiæ, 1572

Colophon Atqve Appendix Ad Illvst. Dominvm D. Fvlgentivm de Bragantia

...

urn:nbn:de:hbz:466:1-29996

COLOPHON ATQVE
APPENDIX AD ILLVST.

DOMINVM D. FVLGENTIVM
de Bragantia, almæ Lusitaniæ suauia, DDiuo-
rum Sereniss. Regum D. Philippi R. eius no-
minis ij. Hispaniarum cognatum intimum;
D. Sebastiani primi, R. Portugalliæ auuncu-
lum dilectissimum.

IN Theatrum, Illustris-
sime Heros, ab Orien-
te in Occidentem, à
Meridie in Septétrio-
nem patens, vt spo-
pondi. En amphithea-
tricâ scenam diuersif-
simarum gentium, tam ætatum, quàm cli-
matum quorumq. in eiusdem fidei Chri-
stianæ orbẽ vnum coëuntẽ. En periodũ
compendiosam omnium temporũ à Chri-
sto passo hucusque, omniũ locorũ, omniũ
populorum in eiusdem ipsissimæ religio-
nis sententiam redeuntẽ, conspirantem,
coniurantem amicè. Trium harum ma-
ximarum rerum vniuersitatẽ Christi re-
gno iure cum primis hæreditario, deinde
tanquam reciproci amoris, officij, merito-

L 3 runi-

rumque dignam vicem, operumque eius mutuam dignamque compensationem, Deus Pater Opt. Max. reddidit, gratitudinis ergò. Et quidem hanc notam a Numine inditam, nulla vetustas eradere, nulla locorum intercapedo obliterare, nulla populorum varietas obscurare valet, nisi vna duntaxat temporum, locorum, populorum malitia; quæ denique conflata in Antichristi tyrannidem, euadet in totius mundi postremò exitium. Hinc sola Romana Ecclesia suo legitimo iure hæcenus Catholica nuncupatur, sanctis Paciano Hispano, Epiphanio Cyprio, Vincentio Lyrinensi Gallo, Optato & Augustino Afris, sacris (inquam) ancoris, (vnde se sinere auelli, sacrum religiosumque piaculum est) auctoribus. Nam cum tot fuerint ab initio nascentis Ecclesiæ hæreses, nomen istuc ita hæc sibi propriè vendicauit, vt quantumuis hæretici quique dici potius, quàm esse semper voluerint Catholici; attamen si quando de Catholica quæstio est, nemo vnquam huc impudentiæ improbitatisque vènit, vt suam ausus fuerit asserere. Quo certè argumèto non solùm D. Augustinum (quod habet con-

Veteres & apostolicas ecclesias vocari solere Catholicas ex hæresi Miletiana liquet apud Epipha. to. 2. l. 2. hæ. 68.

Cap. 4.

tra

tra epistolam Manichæi, quam vocant Fundamēti) verūmetiā orthodoxos vniuersos ipse Catholicæ titulus in Ecclesiæ Rom. gremio sinuq. meritò retinere debet. Quò siquidem de Satrapæa seu Dynastia Pontificia ac solida firmitate Sedis Apostolicæ Romanæ (inquam) quippiam dicam; profectò, signū bellicum, quo socij ab hostibus olim discernebantur, in exercitu equidem Marij fuit Deus Lar; in castris Syllæ, Apollo Delphicus; inter Cæsarianos, Venus genitrix; in illa nauis Alexandrina, qua S. Paulus Syracusas, Puteolos, denique Romam deuectus est, Dius Castor, & Pollux; apud Romanos priscos, hodieq. apud Imperatores Germanos, aquila Iouis (vt fabulabantur Poëtæ) ales armigera labarum vexillumq. insignit militare, auro argentoq. intertexta, & gemmis alijsq. preciosis lapidibus] radiorum instar intermicantibus, eamq. à militari turba erat moris adorare. Aquilam in sacro bello aduersus Maxentium, Licinium, Maximinum, aliosq. Christianæ fidei hostes, Diuus Constantinus M. A. sacrosanctæ Crucis effigie atque icone commutauit; neque id sine numi-

Ipsissima refera seu nota Ecclesiæ Christianæ.

ne Diuûm, sed oraculo diuino monitus fecit, ne quis imagines hominum commenta cauilletur: id quod sexcentis penè historijs testatum, posterorumque memorię mandatum est. Hanc consuetudinem egregiè sunt imitati sacrã militiã adituri ambo Theodosij Imp. AA. Valentiniani AAA. Heraclius A. Clodouæus R. Christianiss. Pippini RR. Carolus Mag. Imp. A. cæteri que hætenus seu Reges, seu Imperatores, signa cum Saracenis, Mauris, Turcis, Hæreticis, collaturi. Certissima significatio aduentus Messiaë secundum vaticinium S. Prophetæ Hieremię (vti habet D. ille mag. Dorotheus Tyri episcopus in sua Synopsi) erat, quòd omnium nationum, linguarumque populi adorarent lignum. fuerunt quoque pacis ac belli olim apud veteres seu feciales, seu caduceatores, symbola atque tessere quedam: inque Romanorum castris Consul siue Imperator exercitus sub noctis crepusculum, antequam sese tenebræ intenderent, tabelam militiæ Tribunis dabat: ij verò eam ad Centuriones, hi porrò ad Decuriones, & isti demum ad vnumquemque suæ decuriæ militem gregarium perferebāt.

Ita

S. Dorotheus claruit Diocletiano, & Max. Imp. AA. vique ad Iulianū Imp. apostatam, cuius tyrannide per martyriū est sublatus centenario maior.

Ita illi suæ securitati, hostium dolis malis prohibendis, consulebant. Tabula siue tessera militiæ Christianæ, sicut lampas cursu olim inter currendû in stadio Olympico, tradita à Deo Patre Christo Domino cæpiductori, ac deinde per alios aliosq. Tribunos, Centuriones, Decuriones per tot temporum curricula, per tot Ecclesias, per tam varios populos, per tot idioma, per quatuor vniuersi orbis parteis ad nos vsque perlata: ea est (inquit inuictissimus ille Christianorum militum totius Orientis Tribunus S. Athanasius) quòd Christi Ecclesia sit Catholica, & vniuersitate, quam superius dixi, constans, pertingens, prorogataque ab initio temporis, à finibus omnibusque mundi limitibus, ab origine prima mortalium, vsque ad temporum, & orbis & gentium fines vltimos; Antichristi verò & Diaboli Synagoga atq. colonia, & hæreticorum quorumque in vna tantum vel altera sit ciuitate, siue regione, siue natione, idque vel bullæ in morem vel fumi, puncto, ut sic dicam, téporis. Sic diu olim nonnullâ Orientis partē peruaferunt Arriani, vnam vel alteram Ecclesiam occuparunt ad me-

Respōs. 26. &
71. ad quæst.
Antiochi prin-
cipis.

ridiem in Africa Nouatiani; vnumque cumque minutum Africæ angulum in Numidia tenuerunt Donatistæ; vt subinde repetit D. Augustinus: Occidentis nonnullas Ecclesias in Hispaniis aliquot annorum centenarijs habuerunt Saraceni ac Mauri; Gnosticis, Manichæis, Arrianis, Priscillianistisque permisti: Aquilonaris plagæ, vnde, teste oraculo, pandetur omne malum, partim Calvinismus, partim Lutheranismus, partim Anabaptismus sibi portionem vindicat. Sanè quum tot tamque *δὴ δὴ παρῶν* discrepantes hæreses passim fuerint, mutuoque repugnantes diuersis cum locis, tum temporibus apud alios aliosque populos, nunc sic mox aliter latuata, iam hanc velut personam, aliàs alibi aliam induentes, & fucum prætextumque facientes, quo specimine recti faciliore negotio decipere valerent; non tam tempus edax rerum, non inuidiosa vetustas eis extinguendis plus valuit, atque ratio, qua hæreses sunt & partes, non totum, non integrum, non catholicum, siue vniuersale. Quod autem æquè mirandum est, tametsi quidem sectas hæresiarchæ suas quique, velut cuneos, siue cohortes, &

Hier. 1.

Sed bellum hereticorum pax est ecclesiarum, eorumque discordia Ecclesiarum confirmat concordiam; teste S. Hilariol. 7. de Trinit. & alibi

ca-

copias, uti habitum est, sint fortiti in Oriente, Meridie, Occidente, Aquilone; nunquam tamen defuit usquam Ecclesie Catho. Conf. Tribunus, vel Imperator, qui non idem caneret classicum, idemque ederet symbolum, seu in Meridie apud Africanas Ecclesias, siue apud Occidentales in Hispanijs, vel apud Aquilonares in Gallijs & Germanijs, quod diu olim in suo Oriente ceu praefectura S. Athanasius. Hoc siquidem signo ceu nota in Africa, Optatus Mileuit. Victor Vticenf. August. Hippo. (ut Cyprianos, Tertull. Anob. Caecilianos, Eugenios, reliquosque proceres Ecclesie Africanæ pertranseam) Christi ab Antichristi Ecclesia discreuere, dignoscendamque cuiilibet militi Christiano tradidere. Idem fecere in Hispanijs vnde viginti Antistites in Synodo Eliberina, itemque alias & alias Idacius, Ithacius, Arcadius, Probus, Pascasius, Euty-chius, Isidorus, Leander, alijque innumeri hucusque, ut Olios ceterosque eius primæ classis satrapas omittam. Tantumdem opere nauarunt in florentissimis illis Gallijs, ne plus dicam, omnes illi Ecclesiarum proceres, quos supra memorauimus,

mus,

mus, totaque iam vsque in successione serieque episcoporum posteritas. Vniuersæ verò hæreses, quæ siue hic, siue alibi aliquando non nihil emicuere, momento temporis, ceu vaporis nebulosi caligines, lamiarumque ac lemorum instar, & euauerunt, & disparuerunt; adeoque in obliuia quædam Lethæa abierunt, vmbri tantum quibusdam, seu Vergilianis, seu (quod magis credam) Pythagoricis *Μετὰ Ψυχωσιωῶς* ambulanti- bus, & de homine personato, in personatum transmigrantibus. Cæterum sola Italia nullam vnquam hæresim peperit, nullam sciens prudensque educauit, aut fouit; nullam vnquam diu passa est. Id quod cum historicis omnibus, tum Irenæo, Cypriano, Tertulliano, Vincentio Lyri. Hieronymo, Augustino, alijsque scriptoribus classicis vniuersis probatissimum est. Imò verò quum fides Christiana toto orbe exularet, Romanorum Imperio, edictisque principum sanguinariis cyclicis (quas vocabant) obtinentibus, & necem stragemque Christianorum passim præcipientibus, Vrbs Roma Romani illius cruenti, tyrannicique imperij culmen, non solum fidem religio-
nem-

nemq̄. est amplexata, verumetiam Christianorum omnium & asylum, & facta anchora, diuina quadam metamorphosi rerumq̄. vicissitudine, effecta est. Quæ enim fuerat carnificina Christianorum, facta est portus salutis; quæ fuerat domiciliû Deorum, facta est prouincia Sanctorum; quæ erat magistra erroris, reddita est non tantum discipula, sed magistra, sed domina, sed præses veritatis. Quæ nuper exercebat *κυκλοπαιδειαν* superstitionis, cœpit aperire *Παιδαγωγείον* Christianæ religionis; adeo, vt quæ fuerat, non ita pridem, schola vitiorum, facta sit toti terrarum orbi prædottriba virtutum: vti eleganter pariter & crudité prosequitur S. Leo Pont. Max. Romam verò nunquam dedidicisse fidem semel acceptam, neque ab ea descuuisse vel culmum latum, præter eos quos percensuimus, Leo quoque affirmat Ser. aduersus hæresim Eutychetis. Denique Ecclesia, cognomento cum diuino, tum humano Catholica, dudum sursum deorsum agitata, variisque periculis iactata,

nec terris secura nec alto;

Denique dum visum est superis, deserbuit

æstus

Ty-

Serm. 7. & 8.
in feriis SS.
Pet. & Paul.
& in Serm.
nibus anniuert.
sarij diei suæ
assumpt., &
alibi.

Tyránidis Neronis, Domitiani, Traiani, Adriani, Antoninorú, Seueri, Decij, Valeriani, Galieni, Aureliani, Diocletiani & Maximiani Augustorum, multarú myriadum sanguine necibusque consecrata religione, Numinique deuota tandem (inquam) Ecclesia Cathol.

*Per varios casus, per tot discrimina rerum,
Appulit in Latium, sedes ubi fata quietas
Diu ostentant.*

Vt ubi fuerat rerum potitus fastus, & orbis superbum imperium dedicandæ, vindicandæque superstitioni, ibi principem locum acciperet ambitionis cõtemptus, nuncupandæ, asserendæque augustæ religioni; imò verò enim uerò, ibi traderet symbolum, ac quam diximus tesserá, Catholicæ professionis, qui sibi notam inuulerat defectionis; foretq. exemplar, ac uelut Archetypus sanctissimæ religionis, qui pridem ediderat exẽplum turpissimæ negationis; postremò ut esset uelut quadam monomachia, & lucta palæstrica inter principem idolomania, pietatisque Christianæ; Reginam imperij terreni, ac ducem cælestis regni; fundamentum ciuitatis Diaboli, & basim ciuitatis Dei;

pa.

patronum idolorum, & coryphæum ap-
stolorum; Pontifices simulacrorum, &
Pontificem Max. Symmystamque S. Pe-
trum Christi Pont. Max. Vicarium. Atq.
ita non tantum vt vult M. Tul. Cic.

Cedant arma togæ, concedat laurea lingue:

Verum etiã istuc falsum esse liquidissi-
mè perspiciatur quod inquit Martialis l. i.
Omnis Casareo cedat labor amphitheatro.

Neq. enim solùm Imperij fasces S. Pe-
trus pedibus subegit, sed longè præstantio-
ra erexit monumenta Christiani cultus,
quàm fuerat triũphantis imperij: iecit &
firmiora fundamenta æternitatis, quã illi
olim principes moles aut colossos felicitatis,
& latiùs prorogauit pomeria religio-
nis, quàm vnquã antea fuerant seu fasto-
rum cõsulariũ, seu Imperatorum de pro-
ductis coloniis, triumphatisq. prouincijs
insignia atque decora.

Tantæ molis erat Romanã condere gentem.

Huic inde ab apostolis perpetui tẽpo-
ris, cunctarũ Ecclesiarum, cunctarũq. gen-
tium in fidei Cathol. consensione Deus
Opt. Max. cõcessit principatũ; huic inquã
Eccl. Rom. eidemq. Catholicę in omnes
reliquas; *Imperium sine fine dedit,*

ad cõ

S. Dorotheus
S. Petrum Co-
ryphæum sub-
inde vocat. i.
caput & pri-
matem apo-
stolorũ: item
Hiero. Augu.
Chrysostom.
Grego. Naz.
Basil. cæteri-
que oēs nunc
caput, iã ver-
ticem, iam fa-
stigium, iam
columen seu
decus, alias ba-
sim, fundamẽ-
tum, petram
super quam à
Christo ædifi-
cata est Ecclẽ-
sia; alibi Ec-
clesiæ pasto-
rem, aposto-
lorũ ducẽ ac
principem, ali-
bi alij alijque
alio & alio epĩ
theto seu co-
gnomento at-
que titulo S.
Petrum appel-
litant, sed ea-
dem præfe-
cturæque Ro-
mana, quæ Ca-
tholica est, si-
gnificatione.

Adeò vt nõ solùm arma, non solùm laurea, nõ modò moles Adriani, nõ tantùm arcus triũphales, aut pyramides quęcũq. togę linguęq. S. Petri concesserint, verũ etiam imperium ipsum totum, quantum quantum erat; vti ex donatione D. Constantini apud Photiũ Patriarchã Constãt. Tit. 8. C. 1. liquet. Togatã nãque linguam seu auctoritatem S. Petri, esse clauem cęli & inferni, vitę & mortis, nemo nesciet, qui siue Gręcis, siue Latinis cęsoribus circa illud; Quodcũque ligaueris super terram; &c. mãsuetam & Christiano dignã, Catholicãq.ue accõmodabit aurẽ. Isthoc Romanorum Imperio inclinato abrogatõq. (si oraculis Diuinis aliquid tribuendũ est Daniel. 2. 3. 4. 7. 9. Matt. 24. 2. Thess. 2.) non nili tyrannis Antichristi est grassatura in omnes Christiani nominis cultores; vti interpretati sunt latè D. Episcopus & martyr Hippolytus, August. Hiero. Method. Grego. Papa, Prosp. Io. Damasc. Isido. Niceph. Call. Raban. Ottho Frisingens. alijq.ue infiniti, qui ex sacris literis Antichristi aduentum præfagierunt. qui omnes, tanquam vno ore locuti, certissimam Isagogen Antichristianismi ceu rudi-

Matth. 16.

Compendiosa
Parascene An-
tichristi, est
misoliturgeia
seu odium iu-
gis sacrificij.

l. de Antichri-
sto.
l. de ciuit. 20.
cap. 23. 8. &
l. de Antichri-
sto super
Danie. 4. 7. 9.
In fine.

rudimenta seu elementa esse misolitur-
 gam, id est, odium altarium, téplorum
 sacrificij incruenti, sacerdotum, & eius-
 modi. Quod quidem si verum est, egre-
 gia incunabula parant iam iamque ven-
 turo Antichristo Iconomachi, & theo-
 machi, ac misoliturgi, moderni (inquam)
 Guesij, & Hugonotti. strenuam no-
 uant operam suo patrono, belli alum-
 ni. Perelegantes gemmas ac flores emit-
 tit bruma frigescentis charitatis exco-
 ctos, veritatis æmula, criminatrix, pellex
 hæresis. Tot certè mihi (siquid ego sapi-
 o) gradibus videtur mundo propinquior
 Antichristus, quot punctis momentisque
 crescit licentia hæreseos. Quid expectan-
 dum est reliqui, mediatoris vnici sublato
 sacrificio, ablata cruce qua sumus redem-
 pti, qua (inquit Hippolytus) in frôte pin-
 gendi sumus, quàm vt mundus nequi-
 tia impietateque exæstuas conflagret in-
 cendio, & nullum percipiat supplicij re-
 medium, qui Diuûm hominumq. semel
 contempsit patrociniûm. Rectè itaque
 mihi putatur vaticinatus Lutherus, nulla
 sese magis posse incômodare re, Imperio
 Romano, hoc est, nihil ita posse commo-

M dare

1.4. Moral. c.
 11. 12. & l. 12
 Moral. c. 21.
 l. de dimidio
 tē. cap. 4.
 l. 4. de Ortho.
 si. cap. 27.
 l. 1. de sum.
 bo. c. 28.
 l. 4. ec. hist. c.
 14. §. de An-
 tichristo.
 l. 8. c. 7. &
 seq.

Ezech. 9.
 Apoc. 7.

dareregno Antichristi, manibus pedibusq̄,
promouendo, remis, velisq̄ue acceleran-
do, citis equis accersendo, cui impediò stu-
debat, quàm exhibito Missæ Officio, &
sacrosanctæ Eucharistiæ valere iusso Sa-
cramento. Hanc victoriam, ille existi-
mabat patris sui Antichristi triumphaturi
compendium, quam omnes sancti Patres
semper sunt arbitrati perituri orbis me-
thodum.

Hæc habebam, Heros amplissime, quæ
velitationis instar, aduersus nouatores
omneis hæreticos, de Gentium quarum-
que ad fidem Christianã vocatione, dis-
fererem, & tanquam in scena ob oculos
ponerem. Id eo feci consilio, vt nostrates
Belgæ, & Flandri, deposita nouarum re-
rum cupiditate, quæ ferè aut per sese ma-
læ sunt, aut suo pte nomine vehementer
suspectæ, M. Tull. Cicerone auctore, ha-
beant seu tempora quæ consulant, seu lo-
ca quæ inspiciant, seu populos orbis in pri-
mis Asiatici, & Africani, deinceps Europei
ac Indici, imò verò maiores nostros vni-
uersos, religiosissimos mortales illos, qui-
buscum ac secum, quum de fidei religio-
nisq̄. Diuinæ sacris quippiam controuer-
tendum

tendum duxerint, loquatur. Ne verò vel temporum, vel Ecclesiarum, vel populorum aliquam exceptionē suū erroris, (malitiā omitto) prætexat quispiam; sunt hic Asiani, sunt Africani, sunt Europæi, sunt Indici populi, si de linguis quæstio est; sunt Græci, Hebraici, Chaldaici, Syriaci, Sarmatici, Gethici, Gotthici, Theutonici, Britannici, Gallici, Fládrici idiomatis linguarumq̄. omnium quæ sub cælo sunt. Mirū est atque prodigiosum, prorsus nullum istorum vel populorum, vel idioma- tum sonare, dicam an tonare istos putidif- simos fescéninos Lutheranismū, Calvinif- mum, Mennonismū, vel certè Lutherū, Calvinū, Mennonē hic sub nullo circulo, nulla spheræ zona, nulloq̄. climate, neq̄. apud Hebræos, neque apud Syros, neque apud Græcos, neque Latinos, aliósvē quos- vis reperire suæ factionis vel vnum, qui- cum ipsis conueniat. Nam dicere nemi- nem fuisse post Christū, & apostolos vel Christianæ vel apostolicæ doctrinæ, tam est insolens, absurdum, improbumque, quàm Lutherum, Calvinum, & id genus hominum monstra facere euangelij, ve- riq̄ue verbi Dei primos auctores. Si verò

dicant aliquos alibi locorum, vel gentium fuisse Christianos à passio Christo, & apostolis mortuis; saltem vnum nominent, & sic nobis causam decident. Hæc fuit ratio huius mei instituti, Illustrissime Princeps, quo Maieitati seu Diuinæ rebelles in fide & moribus, seu Regiæ in moribus ac conatibus, discant, quàm speciosa sit verbotenus illa Pandora Hesiódiana, quamque sit exemplis factisque suis speciosis, promissis cõtraria, Hæresis. Deinde illis temporibus velut actoribus existiment, illis locis & Ecclesijs, quas citauimus, tanquã diffinitoribus dictatoribusq̃. concedãt, illis populis tanquã arbitris atq̃. auctoribus, graphicis & classicis, quæ tenêda, quæ fugiêda sint, decernãt. Id quod si faxint, Ioué lapidẽ deierauerim Ædepol (vt ita loquar) faciliùs clauã Herculis extorqueri posse, quàm istuc è manu sinant eripi tam firmatæ affabreq̃. roboratæ fidei manubriũ.

Neq̃. me later, Illustrissime Princeps, præter loca orbis plurima & Ecclesias, etiam tempora ætatesq̃. non paucas inde à Christo hucusque, deinde populos quoque cõplures hic desiderari, qui hic à me non sunt censi; præsertim quum diligenter

ter sciam, auctorem secutus D. Hieronymum, septuaginta millia angelorum custodum praesidiumque esse mortalibus suis quibusque prouincijs praefectorum, praeterea in totidem gentes hominum idiomatica distincta. Caeterum hoc genus argumenti ter maximè utile, & confutandis haeresibus quibusque peropportuno ratur, & paucos admodum ex amissim illud pertractasse cum non nescirem, volui rem quoquo modo attingere, fore existimans, ut alijs alijsque aliarum seu nationum, seu gentium, quarum mihi res non ita perspectae sunt, occasione praebeream, hisce meis inuentis, ceu manipulis, ceu centuriatis cuneis, suas legiones, suas chiliadas, suas myriadas, uti addant auxiliares.

Vnus Euseb. Caesareae Palaestinae Episcopus, egregie & praeparationes & demonstrationes scripsit, ut Hieronymi, Genadij, Sophronij, Honorij, Augustodunens. reliquos breues catalogos omittam.

Non cuius homini contingit adire Corinthum:

Est quodam prodire tenus, si non datur ultra.

Quod si haec phalange socialibus cohortibus auctiores in arenam campumque apertum produci aliquando videro; neque me poenitebit suscepti laboris, & mihi congratulabor meas copias, iunctis alijs copijs numerosioribus fortiores redditas, & eiusmodi arcem iam tunc contestabor fidenter, haeresicon sibilis, schismaticorum co-

natibus, nullis inferorum machinationibus expugnari posse, afferamque monumentum prorsus ære perennius.

Totius operis status, & scopus auctoris.

Id verò pensi moderatiquè lector seu prædicator (cui operosè officiosèque huc nostrum laborem seruire cupiam) habere debet, ut cum primis, sepositis affectibus, hac velut censoria virgula utatur.

Quando, ubi, apud quos populos, fidem religionemque Christianam obtinuisse cõperiet, eadem opera existimet ilico, iudicetque fuisse ibidem Doctores, Pastores, Euangelistas, Apostolos, Prophetas, Sacerdotes, Diaconos, Episcopos, reliquosque symmystas religionumque antistites, & hierarchiam ecclesiasticam vniuersam, quemadmodum eam partim apud S. Paulum aliosque apostolos, partim apud S. Lucam in Actis, S. Clemenem Ro. in institutionibus Apostolicis, S. Ignatium Antiochensem in Epistolis, Dionysium Areopagitam primum Atheniensem, demum Parisiorum Episcopum, cæterosque apostolorum alumnos, descriptam legere est. Deinceps porrò arbitrari oportet cum eodem euangelio, eadem totidemque vbiq. terrarum, gentiumque, ab apostolis cõsecrata fuisse sacramen-

menta, sicut à Christo Domino instituta, traduce manu acceperant. Iam verò nulli ambigendū est, quin illi sacri mystæ operati sint sacris, à Domino iussis sancitisq. & Liturgias ac Missas peractas, pro viuis, proque defunctis; hymmodias, & psalmodias (vti vel à Dauide, vel apostolis, vel angelis traditæ fuerant) decantatas; ordinis ecclesiastici exarchatum, Christi que in terris vicariatum, vigente disciplina, floruisse; traditionem ecclesiasticā suum robur, functionesque & ante & post prædicatum verbum Dei, vires habuisse. Præterea nulli dubium est, stata Vigiliarum (quarum nos vmbra tantum tenemus) feriarum, litaniarum, ieiuniorum tempora vbiq. passim fuisse, nec non ciborum vestiumque delectum: item templorum, altarium, sacrorum vasorum, & reliquarum rerum, Numini dicandarum, & Ecclesiæ familiarium cōsecrationem obseruatam. Monasticæ seu solitariæ iuxta, & cœnobicæ vitæ conceptis votis professionē celebratam, vbiq. non tantum ex Actis apo-

act. 2. 2. 4. 5.

stolicis, verumetiam exemplis variis Matthæi apostoli, Marci Euāgelistæ discimus. Sicut enim fuerant olim veteris instru-

M 4 menti

menti Nazaræi, Prophetæ, Essæi in populo Iudaico quædam virtutum exemplaria & incitamenta; ita in Christianis Ecclesiis lumina quædam alijs sanctimonia præluere oportuit. Nazaræi sanè & Prophetæ, suæ vitæ genus à Deo acceperunt. Essæos verò à Ionadabitis, & Rechabitis originè ducere, de quibus Hier. 35. multo Pharisæis esse præstantiores, Iosephus, Philo, Euseb. Cæs. & alij testantur. Quale verò esset (amabo) institutos fuisse ab apostolis in Palæstina, & Syria cœnobitas, voluntariæ spontaneæque paupertatis cultores, & S. Marco quidem erecta in Ægypto semnea, & monasteria; id quod Eusebio Cæs. Niceph. Call. Georg. Cedren. alijsque auctoribus certo certius est, & nõ easdè religiones ab apostolis alibi atq. alibi dedicatas. Quid enim esset S. Mattheû Ephigeniam Reginã, aliasq. virgines velare, earumque pudicitiam Domino nuncupare in Æthiopia, & non alios itidem apostolos alibi? Vnde nobis Missa liturgicæque operatio S. Iacobi apostoli Hierosolymitani pro viuis, & mortuis; si neque pro viuorum salute, neque pro requie dormientium sacris sunt operati reliqui apostoli?

stoli? Cur S. Ioānes tot Ecclesias instituit in Asia, cur tot fundavit S. Thomas in India, Apostoliq. alij & alij alibi, si nobis iā sunt pœnitēdæ Ecclesiæ? Ad quid S. Paulus singulis quibusque ecclesiis presbyteros, episcopos, doctores, pastores, aliōsue dispensatores mysteriorum Dei ordinandos decrevit; si nos illos impune aut amovere, aut spernere contemptuique habere licet? Neque mihi tam cœnobitæ, synoditæ, anachoritæ, monachi, eremitæ, ascetæ, therapeutæ mares, therapeutidæ fœminæ, alijque mundo renunciantes, ac pure Deum colentes, ab apostolis recens instituti vidētur, quàm genus hominū Deo seruentiū ad amissim, & regulam quādam ab apostolis redactum, illisque apostolos siue cœnobia, siue monasteria, siue semneia, siue oratoria ædiculasque extruxisse, & consecrassse. Denique apostolos ipsos, iactis passim toto orbe Christianæ fidei fundamentis, facta tecta quoque curavisse, facile mihi fidem facit parabola, qua didicerant prudentem architectum LUC. 14.

debere, præmeditari sumptus perficiendo ædificio impendendos. Equidem Antiochię, Nicomediæ, Tyri, Thunniti, Ale-

M 5 xan-

xandreae, Thebaidi, Mileuitae, Sidoni, Cappadociae, Caesareae, imò per totam Phoeniciam, Phrygiam, Palaestinam, Syriam, Aegyptum, Mauritaniam, Africamque viguisse coenobitarum, ascetiarum, solitariaeque vitae professionem, facili negotio probari potest. Nam in eos potissimum eorumque templa maximè deserviit Diocletiani, & Max. Herculij Imp. persecutio, Euseb. Caes. & Niceph. Cal. aliisque auctoribus. Quam immaniter, quamque indignis modis Virgines sanctimoniales, monachos, Episcopos, omnemque clerum ac Sanctorum reliquias Iulianus Imp. apostata habuerit, perscribit Nicephorus Call. l. 10. c. 4. & seq. Ruffin. l. 1. c. 32. & seq. Socrat. lib. 2. cap. 1. & seq. Theodorit. lib. 3. cap. 15. & seq. Sozom. l. 5. c. 2. & seq. Cassiodo. hist. trip. l. 6. c. 4. & sequent. Diuorum autem ad sepulchra, cryptas, coemiteria & memorias martyrum (quas inquebant) inuocationem, cinerum sanctarumque reliquiarum ὑποδ' ελεϊων, statuarum, & sacrarum imaginum cultum, ce-reorumque sacratorum usum familiare Christianis fuisse, postremò chris-matis, cinerum, atque palmarum quotannis, aquae & salis heb-

l. 8. cap. 1. &
sequent.
l. 7. c. 3.
& seq.

hebdomadatim, aut crebrius benedictio-
 nem frequentari solitam, reliquamque
 omnem Christianæ pietatis panopliam du-
 dum toto orbe inde à Christo, & aposto-
 lis (quæ nunc à malè feriatis homuncio-
 nibus quibusdam controuertitur,) neu-
 tiquam in quæstionem vertet qui vel S.
 Hieronymum contra Vigilantium, vel hi-
 storias tenuiter gustauerit; quique ex vna
 Ecclesia didicerit nosse omneis. Quic-
 quid igitur religionum, theoriæ, mysto-
 logiæ, sacrorumque in vna traditum, cre-
 ditum, obseruatum esse, vel literis Diui-
 nis, vel probatis historiis in confesso est,
 in cæteris omnibus tantundem fuisse &
 traditum & creditum, & obseruatũ, ne-
 mo sobrius sanæque mentis ibit inficias.
 Vnam siquidem qui norit, omneis norit,
 cum omnes in eadem schola sint edoctæ,
 omnem semel & doctrinæ veritatẽ integri-
 tatẽque, ac vitæ cum puritatẽ, tum pietatẽ
 ab eodem pedagogo Spiritu sancto. Alio-
 qui qui steterit suis promissis Christus, nõ
 satis intelligo. Scitũ quoque est illud S. Pauli, Ioan. 14. 16.
1. Cor. 14.
 non esse dissensionis Deum, sed pacis.
 Hæc sunt theoriæ Christianæ symbola,
 ceu tessera quædam (nam in nullum re-
 ligi-

ligionis nomē seu verum, seu falsum coagulari homines posse, nisi aliquo signaculorum vel sacramentorum visibilium confortio ac communione colligentur, locuples auctor est S. Augustinus variis locis) quarum vis tanta est, tantumque valet, ut seu neglecta, seu cōtempta, seu minū ex virtute æstimata, nō tantum reos, sed sacrilegos efficiat, vsus verò eius dignus ac legitimus, ingenuos Christianos. Impiè namque (ait S. Aug.) contemnitur, sine qua neque pius quispiam, neq. pietas constare potest. Neque fatis est hisce sacramentalibus notis præferre Christianū, eiusque nominis cultorem, nisi sese factis quisque declaret item amatorem, ac specimini professionis in ore, habitu, aut alio signo exteriori, respondeat veritas iustitię bonæque frugis in operatione, vti passim legere est apud scriptores Cathol. vniuersos, præsertim S. August. de fide, & operibus, l. de Spiritu & litera, l. 21. de ciuit. Dei c. 15. & sequentibus. Hic totus in hoc est vt persuadeat, nulli prodesse vel Baptismi, vel Eucharistiæ, vel aliorum Sacramentorum communionem: neque fidem, neque eleemosynas, neque preces,

aut

1. 19. cont.
Faut. manich.
cap. 11. quæst.
2. ad Simpli-
cianum Epif-
copum Me-
diolanensem,
lib. 3. de pec-
cat. merit. &
re. cap. 15.
Serm. 181. de
temp. J. in
Vigil. pentec.

aut merita sanctorum, neque aliud quicquam, absque fide per dilectionem operante, in qua salutis vadum etiam S. Paul. Galat. 5. esse asseuerat. fecerunt nimirum duas ciuitates, perficientque amores duo; (inquit) amor Dei usque ad contemptum sui, ciuitatem caelestem; amor sui usque ad contemptum Dei terrenam, adeo ut nihil referre arbitretur, fidei religionisque Christianae militiae nomen dedisse, nisi ad maiorem cumulum damnationis, si indignam vocatione quis vitam degat. & huc plane facit illud eiusdem Aug. in. 2. c. epist. 1. lac. Corrige quod tu fecisti, ut saluetur quod in te Deus fecit. Si autem non vis, & amas, & amplecteris peccata tua, contrarius es Christo. Intus sis, foris sis, Antichristus es. Intus sis (per fidem Cathol. & Sacramenta) foris sis (per schisma aut haeresim) palea es excutienda, non triticum in horreum Domini colligendum. Haec eò referri velim, ut interea dum de vocatione gentium ad fidem Cathol. differimus, non videamur alteram Christiani hominis partem negligere ascetarum illorum, quos diximus, theoreticam vitae rationem, quae olim compluribus Christianis tan-

l. 4. de ci. c. 28

Istuc ipsum late profertur S. Saluianus Mass. li. 3. & 4.

Tractat. 3.

Matth. 13.

tanquam cōmunis regula, & fidei Cathol. congrua, summo studio fuit. Legē igitur sibi indixit innocentia, qui fidem Catholicam suscepit: magnaq. omnino incumbit necessitas exercēdæ virtutis ijs omnibus qui Catholicæ religioni nomen dederunt, si meminerint se degere ante oculos vniuersorum Domini, non solū vtramque Vrsam vel polos ambos spectātis, vel vtriusq. hemisphærij borealis, & australis horizontes seu finiētes, quos vocat Cic. 2. de Diuinat. peruidētis, sed etiam occultissimos quosq. cordis sinus penetrantis Dei pariter ac existimantis. Sicut animi enim appēdix est corpus, quod inquit Cicero in Hortensio, ita fidei Cathol. religio & pietas cath. ibi microcōsmus homo vniuersus; hīc vniuersa fides perficitur, atq. formatur, velutq. extrema linea politur. Quocirca argumentum istuc, & perpetuum erit, est, fuitq. semper titulo catholici nominis firmissimum, vniuersis Græcis pariter & Latinis scriptoribus admodum commune & frequens, pro orthodoxia aduersus quascumq. hæreses & sectas vindicanda. Id quod elegantissimè iuxtà ac eruditissimè probatum facit, & liqui-

liquidum, vnicum illud Poloniæ columē,
 sempiternūq. generosę Germaniæ decus,
 illustrissimus reuerēdissimusq. Dominus
 meus S. R. E. Cardinalis Varmiēsis, quàm
 optimè de Rep. Christiana meritis, D. Sta-
 nislaus Hosius, illi magno Hosio episco-
 po Cordubensi Hispaniæ ornamento sin-
 gulari, qui magna pars fuit Concilij Ni-
 cęni primi, Constantino Mag. Imp. A. Syl-
 uestro Pont. Max. ei (inquam) viro non
 vulgari, aut secundus, aut certè non in-
 ferior, vir vndequaque omnibusque nu-
 meris absolutus, in quo nihil præter æta-
 tem desideretur, adolescentiorem & mi-
 norenem, de quo sanè satius duxerim
 filere, quàm (vti de Carthagine inquebat
 Crisp. Sallustius) pauca dicere. Vtinam
 profectò sicut Ecclesia Polonica habet pa-
 storem bonum Hosium, vtinam quemad-
 modū Ecclesia vestra, Illustrissime Prin-
 cept, Portugalensis, felix illa fortita est
 D. D. Emmanueles Dalmada, Hierony-
 mos Osorios, & alios eius classis Heroas
 raros, ita relique orbis Christiani Ecclesię
 omnes eiusmodi columnis ac basibus ni-
 terētur; certè nō deessent Ecclesię Catho-
 Reges & Imperatores A. nutricij; neque
 ob-

In Confess.
 Polonica §.
 de fide & Sym-
 bolo, §. de no-
 tis Ecclesię
 l. 4. de tra-
 dit. Eccles.
 l. 5. de Eccl.
 Cathol.

Si essent sem-
 per Ambro-
 sij, & eiusmodi
 ecclesię
 patres; non
 deessent Theo-
 dossij & Pla-
 cilla A. A.
 nutricij.

obstetrices reginæ, atque imperatrices A.
nutrices; quos Dominus Ecclesiæ Catho.
à crepundijs diu olim Esaia vaticinante
est pollicitus. Vale vir Princeps ornatissi-
me, & tuum Arnoldum mutuo amore,
vtricœpisti, complectere. Datum Antuer-
pię, inter tonantium fulminantiumque
bombardarum immanes crepitus, perpe-
tuasque cum hæreticis rixas atque con-
flictationes (vnde nobis nostroque mu-
sæo Deus Opt. Max. hæc inducias con-
cessit, & succisiua ocia fecit) decimo Ca-
lendas August. 1572. anno.

AD